

Вікторія ТАРАНЧУК
факультет комп'ютерних інформаційних технологій
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
викладач кафедри банківської справи Сегеда Л.М.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ

На даний момент в правовій та економічній науковій літературі не існує єдиної спільної думки щодо оцінки проблем банківського регулювання в Україні та немає визначення чітких шляхів вирішення цих проблем. Тому дослідження питання банківського регулювання є дійсно важливим, особливо в сучасний період реформації вітчизняної банківської системи.

Головною метою банківського регулювання є забезпечення стабільності банківської сфери, оскільки банківська система – це вид економічних відносин, який залежить від розвитку економічних процесів у країні, і, в той же час, здатний впливати на них. Тому держава повинна оперативно реагувати на ринкові події, бути готовою переглядати політику регулювання з урахуванням нових змін і тенденцій на ринку.

На нашу думку, державне регулювання банківської системи, перш за все, повинно спрямовуватись на створення нормативно-правової основи діяльності комерційних банків, яке б відповідало сучасним тенденціям банківської діяльності. Належну увагу варто приділити й побудові системи взаємозв'язків та взаємозалежності між державними органами влади при реалізації фіскальної та монетарної політики, формуванню конкурентоспроможності вітчизняної банківської системи за умов світових інтеграційних процесів, забезпеченню здійснення ефективного та своєчасного нагляду за дотриманням чинного банківського законодавства банками України, координації діяльності державних урядових структур на ринку зовнішніх запозичень [1].

Становлення та розвиток системи регулювання та нагляду фінансового ринку в Україні можна розділити на п'ять етапів:

- 1991-1995 рр. – формування передумов створення системи регулювання фінансового ринку. Із здобуттям незалежності нашої держави, постала необхідність створення фінансових інститутів як професійних учасників фінансового ринку, адже вектор розвитку економіки був направлений в бік ринкових відносин. В цей період були прийняті перші нормативні акти, що мали регулювати створення та функціонування фінансових посередників. Регулювання здійснювалося Національним банком України, Кабінетом Міністрів України. А в 1995 році запрацювала Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Це було необхідністю, адже саме цього року Кабінет Міністрів України вперше емітував облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), що стало поштовхом до розвитку фондового ринку в Україні;

- 1996-2000 рр. – становлення системи регулювання фінансового ринку. Протягом цього періоду продовжувалося створення та удосконалення нормативної бази як підґрунтя для функціонування існуючих фінансових інститутів та появи нових. У 1999 року був прийнятий закон, який безпосередньо регулює діяльність Національного банку України, окреслюючи чітко завдання, функції, структуру, принципи діяльності регулюючого органу, а саме Закон України «Про Національний Банк України» [3];

- 2001-2008 рр. – удосконалення системи регулювання фінансового ринку. У 2002 році був створений ще один орган регулювання та нагляду - Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. Дана установа покликана регулювати діяльність небанківських фінансових інститутів. Паралельно приймаються закони, що регулюють створення та функціонування окремих пара банківських установ, зокрема, недержавних пенсійних фондів, інститутів спільного інвестування, кредитні спілки. Також в ці роки переоцінюють підходи до банківського нагляду та вперше замислюються над створенням єдиного мегарегулятора;

- 2009-2010 рр. – адаптація системи регулювання фінансового ринку до кризових умов. Світова фінансова криза, що настала в кінці 2008 року досить негативно вплинула на показники діяльності фінансових посередників, що виявились неготовими до такого випробування, хоча і демонстрували начебто ефективний розвиток. Неготовими до таких подій виявились і органи регулювання та нагляду за їх діяльністю, регулюючі заходи яких не завжди були раціональними та дієвими. В цей період був посилений контроль за пара банківськими структурами, нагляд за якими був завжди слабшим, ніж за банками. Всі ці події продемонстрували недосконалість системи регулювання та нагляду за діяльністю фінансових інститутів.

- 2011 р. і до сьогодні – функціонування системи регулювання фінансового ринку в посткризовий період.

Сьогодні, на етапі відновлення економіки після світової кризи, задля подальшого ефективного розвитку фінансового ринку України проводяться певні кроки щодо реорганізації системи регулювання та нагляду. Кризові процеси у функціонуванні фінансового ринку спонукали замислитись над недосконалістю системи захисту вкладів, що акумулювалися кредитними установами, недолугому розподілу, а то й повному “замороженню” накопичених ресурсів, що унеможливорює або призупиняє подальший розвиток пріоритетних галузей економіки України [2].

Однією із основних сучасних проблем з якою стикається банківське регулювання України є криза довіри. Це, наразі, найголовніша перешкода для реформ і ключова причина розвалу нашого суспільства. Банківський сектор української економіки переживає не найкращі свої часи: закриття великих гравців ринку, нестабільна ситуація на Донбасі, коливання курсів валют, а також серйозне зменшення доходів українців не сприяють швидкому «одужанню» економіки.

Падіння курсу української гривні і небажання держави боротися з валютними спекуляціями стали головними причинами втечі депозитів з банків і масштабної скупки валюти, що, відповідно негативно на багатьох показниках вітчизняної економіки. Комерційні банки ж в цій ситуації намагались вижити за рахунок нових обмежень щодо повернення вкладів та видачі кредитів клієнтам.

Ще однією проблемою, яка провокує інфляцію і практично зводить на нівець усі регулятивні наміри в нашій державі є доларизація, яка проявляється у паралельному використанні разом з національною валютою сильнішої іноземної. Доларизація української економіки є однією з найбільших проблем української держави. Вона являє собою небезпеку всієї фінансової системи країни, оскільки близько 50% активів в Україні номінуються в доларах або в євро. Українці активно використовують іноземні валюти як платіжні, зберігають заощадження також переважно у міжнародних валютах, які не так піддаються впливу інфляції. Хоча, саме національна гривня повинна стати двигуном економічного прогресу в Україні [4].

Великий вплив на сучасний стан вітчизняної банківської системи також має як політична, так і економічна ситуація в Україні. Та саме проблеми банківського регулювання в Україні є серйозними і потребують негайного вирішення, постійного і глибокого доопрацювання на всіх рівнях влади в Україні, починаючи від законодавства і закінчуючи щоденною роботою державних та приватних структур, що беруть участь в сфері банківської діяльності. Щодо системи банківського нагляду, то доцільно було б створити відділ контактів з банками, до функцій якого входили б узагальнення та аналіз всієї одержаної про банк інформації, зокрема, і результати інспекційних перевірок, визначення загального фінансового стану банку, а за необхідності – заходи наглядового реагування та призначення кураторів у банківських установах, які мають тимчасові проблеми з ліквідністю. Розвиток та інтенсифікація контактів між працівниками органу нагляду та працівниками банку допомагатиме формуванню найбільш ефективного режиму нагляду та дієвих заходів, спрямованих на підтримку стабільності його роботи. Це, в свою чергу, вплине на вдосконалення системи горизонтальних зв'язків у підрозділах банківського нагляду та підвищить їхню ефективність в подальшому.

Література:

1. Банківський нагляд : [підручник] / О.І. Скаско, Т.С. Смовженко, М.П. Могильницька [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко. К.: УБС НБУ, 2011. 432 с.
2. Гладинець Н.Ю. Фінансова стійкість банківської системи України та особливості її забезпечення в умовах кризових явищ. Економічний простір. 2015. № 94. С. 152–161.
3. Про Національний банк України : Закон України від 20 трав. 1999 р. № 679-XIV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 29. – Ст. 238 (редакція від 1 січ. 2013 р.).
4. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III // Відом. Верхов. Ради України. 2001. № 5–6. Ст. 30 (редакція від 1 січ. 2013 р.).

Ірина ТИМЧУК

*студентка факультету економіки та управління
Тернопільський національний економічний університет*

Науковий керівник:

викладач кафедри банківської справи Сегеда Л.М.

ВПЛИВ СВІТОВИХ ВАЛЮТНИХ КРИЗ НА ЕКОНОМІЧНУ ДИНАМІКУ УКРАЇНИ

Світова валютна криза, що зародилась у США як криза ринку нерухомості і похідних фінансових інструментів, згідно з логікою глобалізації поширилася по всьому світу, вдаривши і по українському валютному ринку. Основними її причинами експерти називають надмірно експансивну грошову політику Федеральної резервної системи США, наявність величезного дисбалансу у світовій економіці, зокрема, великий профіцит у зовнішній торгівлі Китаю, значний торговельний дефіцит у США, недоліки системи управління ризиками в інвестиційних банках, недосконалість регулювання фінансових ринків на національному і міжнародному рівнях [2].

Україна, попавши під вплив світової кризи, також потерпіла від виникнення серйозних проблем у вітчизняному банківському секторі. З одного боку, українські банки, які надавали у передкризові роки великі об'єми кредитних ресурсів не завжди чітко та в необхідному об'ємі здійснювали контроль за фінансовим становищем позичальника, що в результаті призвело до величезної кількості неякісних